

dr hab. Joanna Satoła-Staškowiak, prof. nadzw.

Recenzja rozprawy doktorskiej Pana mgr. Jakuba Banasiaka pt. *Procesy nominalizacyjne w zdaniach wyrażających relację przyczynowo-skutkową (na materiale języka polskiego i bułgarskiego)*.

1. Uwagi wstępne

Przedmiotem niniejszej oceny jest rozprawa doktorska autorstwa Pana mgr. Jakuba Banasiaka pt. *Procesy nominalizacyjne w zdaniach wyrażających relację przyczynowo-skutkową (na materiale języka polskiego i bułgarskiego)*, która została napisana pod kierunkiem naukowym Pani dr hab. Julii Mazurkiewicz-Sułkowskiej.

2. Struktura rozprawy

Rozprawa liczy 216 stron. Składają się na nią następujące części: wprowadzenie, streszczenie w języku angielskim, cztery obszernie rozdziały, inwentarz odniesień bibliograficznych, podsumowanie, spis tabel, słowa kluczowe w języku polskim i języku angielskim, wykaz skrótów i symboli (z uwzględnieniem niektórych symboli złożonych), wykaz podstawowych jednostek poziomu semantycznego oraz wykaz podstawowych jednostek poziomu form.

Struktura rozprawy jest prawidłowa, chociaż można zastanowić się nad innym podziałem chronologicznym poszczególnych treści, szczególnie kolejności prezentacji „Podstawowych jednostek poziomu semantycznego” i „Podstawowych jednostek poziomu form” (powróć do tej kwestii w dalszych częściach recenzji, w punkcie 4.).

3. Organizacja i zawartość poszczególnych części rozprawy

3.1. Wstęp (s. 4)

We wstępie Autor zwięźle określa cele rozprawy, zarysowuje problem badawczy, zapowiada wybraną przez siebie metodologię badań, którą potem rozwija w „części wprowadzającej”, gdzie szczegółowo omówione zostają podstawowe założenia metodologiczne konieczne w analizie tego rodzaju. Ponadto, wstęp zawiera krótką zapowiedź prezentowanego na kolejnych stronach rozprawy materiału, poddanego

przez Autora takim rozwiązaniom teoretycznym, które mogą „szczególnie czytelnika polonistę zdziwić”. Zapowiada Autor inne pojmowanie pewnych terminów językoznawczych odwołując się do istoty napisanej przez siebie rozprawy, którą stanowi przyjęcie za punkt wyjścia poziomu semantycznego języka. Za motto pracy doktorskiej uznaje mgr Jakub Banasiak tezę prof. Stanisława Karolaka: „dążąc do zrozumienia treści zdania, tzn. do uchwycenia złożonego sensu, który reprezentuje, poprzez właściwości jego budowy formalnej, musimy w pierwszym rzędzie wychwycić związki semantyczne między pojęciami przyporządkowanymi poszczególnym jego składnikom” (Karolak, 2002b, s. 11). Tak nakreślone przez Autora cele są możliwe do zrealizowania i stosowane w znanych językoznawcom pracach konfrontatywnych.

3.2. Rozdział I: Zagadnienia teoretyczne (s. 17-61)

W rozdziale pierwszym, mając na uwadze późniejsze rozważania prowadzone już „na gruncie współczesnego językoznawstwa konfrontatywnego” – zwłaszcza językoznawstwa słowiańskiego, szczególne znaczenie mają najważniejsze modele analizy konfrontatywnej języków polskiego i bułgarskiego. Pan mgr Jakub Banasiak przywołuje istotne terminy, między innymi: *związek przyczynowo-skutkowy* (zaznaczając fakt, iż taki związek posiada swoje wykładniki we wszystkich językach naturalnych). Autor zauważa, że podstawowy dla „polskiego językoznawstwa” model opisu struktury predykatowo-argumentowej przedstawia S. Karolak (Grochowski i in., 1984). Model ten sprawdza się w ramach analizy jednego systemu językowego, za to model opisu struktury predykatowo-argumentowej (pozwalający prowadzić badania składniowe równoprawne dla wszystkich objętych analizą języków) przedstawia M. Korytkowska (Korytkowska, 1992). W tym miejscu trzeba zaznaczyć, że Autor związek przyczynowo-skutkowy w dalszej części pracy traktuje jako szczególny rodzaj funkcji propozycjonalnej, który cechuje arność równa dwa. Funkcja ta jest zatem relacją. Relacja przyczynowo-skutkowa jest niesymetryczna, ponieważ p_{Caus} nie ma się do p_{Eff} tak jak p_{Eff} do p_{Caus} . W tej części pracy zawarto również opis temporalności.

Mgr Jakub Banasiak zaznacza, że do opisu temporalności stosowane są różnorodne modele wyprowadzane zarówno z poziomu formalnego, jak i odróżniające funkcję temporalną od formy czasownikowej (Grochowski i in., 1984). Autor słusznie zauważa, że modelem akcentowanym i popularnym w licznych badaniach językoznawczych jest liniowa teoria czasu H. Reichenbacha oraz stosowane w GKBP tzw. sieci Petriego i teoria kwantyfikacji, przy czym odróżnia się kwantyfikację czasu (mającą charakter zakresowy) od kwantyfikacji aspektu (mającej charakter ilościowy) (Koseska-Tosze

